

Possible!
Necessari!
Urgent!

UN NOU MODEL DE TURISME PER A BARCELONA



FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
VEÏNALS
DE BARCELONA



1	El turisme, un fet social, cultural i econòmic	Pag 3
2	És necessari un canvi de model turístic?	Pag 4
3	Que vol dir exactament això d'un nou model?	Pag 7
4	Com hauria de ser aquest nou model, per què i per a qui?	Pag 8
5	El pla de reconversió vers el nou model	Pag 9
6	El nou model en els seus eixos fonamentals	Pag 14
7	I ara, que farà la FAVB ?	Pag 15

1 El turisme, un fet social, cultural i econòmic

El turisme és un fet social molt antic. Es parla com d'un turista reconegut de l'escriptor i historiador grec Heròdot d'Halicarnàs (c.484- c. 425 a.C.), doncs es considera que els seus viatges van estar motivats per l'afany de coneixement dels llocs i poblacions visitades, sense altres connotacions comercials o militars. També es parla de que el primer "viatge organitzat turístic" l'hauria preparat en Thomas Cook (1808-1892), missioner i empresari britànic, que al 1841 va organitzar un tren amb un grup de persones que viatjaven a un congrés antialcohòlic a Leicester i posteriorment va fundar una mena d'agència de turisme (1845).

A la nostra ciutat de Barcelona, el turisme també és molt antic. Durant molts anys, bàsicament als segles XIX i XX, assimilat a les classes aristocràtiques o adinerades, intel·lectuals i artistes que es permetien estades, inclús llargues, per conèixer i gaudir de la ciutat. Van ser les dues Exposicions, la Universal al

1888 i la Internacional del 1929, que van impulsar el procés d'atracció de turistes a la ciutat, sovint acompanyat de canvis urbanístics importants, com els que efectivament van tenir lloc en aquestes dues Exposicions. En els foscos anys de la dictadura franquista el turisme va inundar les platges catalanes, però Barcelona va continuar estant d'esquenes al mar i el seu atractiu eren, ja llavors, únicament les icones de Gaudi, el Barça o les Rambles. El salt fonamental es va produir l'any 1992 amb les XXV Olimpíades, amb una enorme transformació de la ciutat, en especial del front litoral, i una projecció internacional que va catapultar-la com a destí turístic internacional de primer ordre.

Sols cal veure les dades de turistes allotjats en hotels des del 1990 al 2019 (2020 és l'any pandèmic) (1):



2 És necessari un canvi de model turístic?

Avui, el turisme està consolidat com un fet social, positiu en general, una activitat econòmica de pes i una realitat que no es podrà canviar d'un dia per l'altre. També s'ha fet evident aquests últims anys que **la gravetat de la crisi eco-social planetària i els efectes del canvi climàtic** ja palpables, com la sequera, l'increment de les temperatures o els fenòmens climàtics extrems, demanen que calgui aplicar mesures correctores urgentment, entre elles als efectes causats directament per l'activitat turística.

Avui, però, també està acceptat que el turisme té un seguit d'externalitats i d'efectes negatius en d'altres camps que s'han de corregir. En primer lloc, és una activitat elitista, poc accessible per bona part de les classes populars. Segons l'estudi *Transformar el turisme desde la proximidad* (2), entre el 28% al 58% de la població de la Unió Europea (segons països) no pot fer vacances fora del seu domicili durant una setmana a l'any. Però també, estem com a tal, en una activitat del primer món. Al mateix informe es diu: "para la inmensa mayoría de la población latinoamericana las posibilidades de hacer turismo son prácticamente nulas".

La segona consideració té a veure amb el model productiu, un model extractivista i neoliberal, que no té cura ni mida vers els espais que utilitza ni les persones que hi treballen. Un sector, en general, que cerca altes rendibilitats a curt termini, amb grans grups internacionals que controlen el mercat. És cert que hi ha una part del sector més familiar, local i justament amb objectius molt diferents als comentats. Un sector que cerca el respecte al territori, que sovint està format per negocis de diverses generacions i també sovint són molt respectuosos amb el seu entorn i els treballadors i treballadores, habitualment del mateix territori. Aquest sector el valorem molt positivament, però malauradament, amb la globalització del turisme, té un pes petit front les grans cadenes.

I el tercer element, especialment destacat pel turisme urbà a Barcelona, són els efectes negatius en

el territori, les externalitats negatives(3), els efectes sobre l'habitatge, la mobilitat, el comerç de proximitat, els residus, la cultura, l'oci, etc... on la petjada ecològica dels turistes és molt negativa i sol superar en molt la dels residents, amb la qual cosa, agreugen la situació ecològica de la ciutat sense que els propis residents en siguin responsables.

Barcelona és avui una "ciutat turística", un pol d'atracció a nivell mundial, i aquest és un fet consolidat, amb perspectives d'un probable creixement. Barcelona ocupa el 12er lloc de ciutats més visitades del món, és la 4a. en nombre de turistes a Europa, i la 6na. pel que fa a la despesa.

L'activitat econòmica, social i cultural del turisme o de l'oci és un fet internacional consolidat, i Barcelona la coneix des de fa molts anys, com dèiem. Com a capital cosmopolita, oberta, cultural i mediterrània, l'arribada de persones d'altres indrets per conèixer la ciutat i els elements que la conformen, ha estat tradicionalment molt ben acceptada. No ha estat fins els darrers anys, a començaments d'aquest segle XXI, que ha aparegut un altre fenomen, la turistificació, que ha canviat la percepció del turisme que abans es tenia, i que en moltes de les enquestes municipals d'abans de la pandèmia s'identifica com un dels problemes clau de la ciutat. **Volem fer especial èmfasis en diferenciar clarament el turisme de la turistificació.** La turistificació té lloc quan en un espai limitat, com Barcelona, el nombre de persones sobrepassa la capacitat de càrrega d'aquest espai. En un espai natural, això està relacionat directament amb els efectes negatius sobre l'espai ecològic, la fauna, la flora,...etc. En una ciutat, està relacionat amb els seus i les seves residents, la turistificació afecta la qualitat de vida dels i les residents. Altera el seu habitat, els seus carrers, places, comerços, etc ... afecta els seus recursos, l'habitatge, l'aigua, l'energia, etc ... i afecta també la seva cultura i activitats socials, p.e., les festes tradicionals: un bon exemple a Barcelona són les festes de Gràcia. Afecta així mateix els seus recursos econòmics, doncs molt al contrari del que ens volen vendre els lobbies turístics, sovint el tu-

risme massiu extreu recursos de la ciutat, i són els ciutadans qui aporten diners al sector via els serveis que la ciutat ha de sobre-exercir per aquesta turisticació.

La turisticació no té cabuda en una ciutat que vulgui una vida quotidiana coherent amb els drets ciutadans bàsics, i justament hauria de ser una prioritat política combatre-la.

Les polítiques dels anys 80 i 90, en especial les promogudes via el **Consorti de Turisme de Barcelona**, sols van posar l'accent en l'increment i l'atracció de turistes a qualsevol preu. Ja fos de caràcter professional, amb la proliferació de fires i congressos, o amb la promoció, dins de programes, circuits o productes, de les grans icones de la ciutat: Sagrada Família, Parc Güell, Museu Picasso, Camp Nou i d'altres.

En pocs anys, el nombre de turistes va créixer a un ritme de dues xifres. Al 2018, un 5,6%, tot i les situacions conflictives que es van viure a la ciutat a mitjans/finals del 2017 (atemptat i fets de l'10), apropant-se el 2019 (pre-pandèmia) als 30 milions de pernoctacions de turistes com a mínim una nit a la ciutat. Aquesta turisticació representa que en realitat hi ha 171.000 persones cada dia pernoctant i fent ús de la ciutat de forma temporal, gairebé un 10% més dels residents, la qual cosa crea, sens dubte, impactes en tots els serveis que es donen a la ciutat, des de la mobilitat, la restauració, la seguretat, la neteja, la justícia o els serveis sanitaris, entre d'altres. Per altra banda, cal sumar en aquest ús de la ciutat als visitants, que són aquelles persones que venen a la ciutat per altres necessitats que no són les turístiques, p.e. la sanitària, Barcelona té un important moviment de visitants per raons mèdiques. També per temes culturals, feina, compres, visites a familiars, i molts d'altres, la ciutat acull diàriament bastant més de l'1,6 milió de persones censades; segons un estudi recent arribaria al milió de persones(4).

Al **2020 va venir la pandèmia** i l'standby del sector, amb la caiguda, quan no congelació total de l'activitat. Aquest fet va propiciar un **cert debat so-**

bre la dependència de l'economia de la ciutat vers el sector i la necessitat de reconsiderar-la. Es va fer molt evident aquesta dependència a Ciutat Vella, al carrer Ferran per exemple, on van tancar la majoria dels establiments, amb els costos humans i econòmics que això va representar. Al mateix temps, els veïns i veïnes van poder gaudir del seu barri, de les places i carrers, com feia molt anys que no podien fer-ho per la turisticació. Avui, 2023, aquell debat sembla no haver calat prou, i amb la recuperació del sector al 2022, hem tornat a la casella de sortida.

Però un dels **grans debats** pendents hauria de definir fins a quin punt el sector turístic aporta beneficis a la ciutat i/o aporta problemes, millor dit, en quina mesura es pot parlar d'una cosa i l'altra, beneficis versus problemes. I també fins a quin punt el sector turístic aporta beneficis només a un grup reduït d'actors econòmics i alhora causa problemes a amplis sectors de la ciutadania.

És obvi que els turistes i visitants aporten riquesa a la ciutat en forma de despesa en allotjament, restauració, mobilitat, compres, etc... però ara per ara, també s'ha fet evident que generen un seguit de externalitats, o impactes negatius, que afecten directament la quotidianitat dels seus residents. El fet de que facin ús de forma intensiva de l'espai públic, per esmentar-ne un d'important, genera un conflicte vers els residents, que veuen els seus drets menys tinguts. Els impactes negatius sobre habitatge s'han agreujat any rere any (tot i que és un fenomen amb d'altres components), i han contribuït a que els preus de l'habitatge a Barcelona s'hagin incrementat notòriament. Alguns dels edificis patrimonials que han estat reformats recentment, convertits en habitatge de luxe a l'Eixample o a Ciutat Vella, es lloguen fraudulentament com a pisos turístics. També és important la mutació del comerç, que s'especialitza en el turista i deixa d'atendre les necessitats més del dia a dia ciutadà: la Boqueria n'és un trist exemple. Tot això porta a plantejar un seguit d'actuacions urgents des de la gestió/regulació de l'activitat turística que han d'atenuar aquests efectes negatius.



En aquell debat **obert al 2020**, la FAVB **va defensar**, com altres col·lectius socials de la ciutat, **la necessitat d'abordar un decreixement turístic planificat. Però ni els sectors econòmics ni la majoria de grups polítics varen voler sentir-ne a parlar. Ans al contrari, es van acordar polítiques d'importants ajuts per la recuperació del sector, i no per abordar una reconversió necessària.** La idea d'anar de forma "planificada" aplicant polítiques que atenuïn l'arribada de turistes i que mica en mica vagin reduint el seu nombre fins arribar a una massa crítica sostenible per la ciutat - massa crítica clarament per sota dels casi 30 milions de pernотacions actuals - malauradament no ha entrat encara en la agenda política.

Recentment la FAVB ha signat (de forma força crítica) la proposta de *Compromís Nacional per un Turisme Responsable* (5), impulsat pel Departament d'Empresa i Treball. Proposta que presenta, sota el nostre parer, mancances importants, però que situa de forma inevitable la necessitat del canvi de model, no sols des de la perspectiva de sostenibilitat ecològica, sinó, i més important, social.

Tal com diu a la seva introducció :

"El turisme català es troba probablement en una situació de cruïlla, en un d'aquells instants de la història en el que és necessari optar per un nou escenari, un nou model. De fet, és el conjunt de la societat el que es troba en un context de reformulació, i la proposta de canvi de model turístic és una conseqüència més d'aquest escenari de transformació que afecta el conjunt de la societat, els sistemes econòmics, els patrons culturals i els límits ambientals. Som en una societat que aspira a ser diferent, a construir un model alternatiu, i això vol dir que hem de ser capaços també de proposar un nou model turístic, basat en els criteris de responsabilitat, sostenibilitat i competitivitat del sector."

Apostem decididament per un canvi de model, per un canvi sobretot en la responsabilitat amb el territori que el turisme fa servir. Sovint es diu que l'arribada de turistes és impossible d'aturar; òbviament és una afirmació interessada i demagògica, perquè igual que es fomenta es pot desincentivar, i experiències hi ha en d'altres destinacions turístiques.

3 Que vol dir exactament això d'un nou model?

Primer cal entendre que el model turístic està inserit en un model econòmic urbà de caràcter capitalista, on l'especulació i l'extracció de recursos tenen un paper fonamental. També que la nostra és una ciutat atractiva, que està molt de moda en determinats cercles, com els nòmades digitals, i que aquest atractiu genèric també fa d'impuls tractor al sector turístic. És doncs evident, que no es pot aïllar el model turístic del model general, però no volem ser utòpics i condicionar tot a un canvi global, necessari però complex. Pensem, però, que sí és viable una reorientació de les activitats turístiques, amb una transformació del model que tingui en compte alguns elements claus, com **una reducció important del nombre de turistes o la responsabilitat vers el territori i els seus residents i treballadors i treballadores.**

Òbviament, un canvi contra les lleis del mercat no es farà per si mateix, calen voluntats socials i polítiques, i tenir clar que no es fa contra ningú, sinó en benefici de la majoria de veïns i veïnes de la ciutat.

Pensem alhora que no es poden reclamar canvis en el buit, com un brindis al sol, perquè llavors po-

sem fàcil al sector turístic contraatacar dient que no és possible. Un canvi de model vol dir fer les coses d'una altra forma, i això cal concretar-ho. **Estem convençuts que aquest canvi és possible, perquè també és necessari:** sinó la ciutat i el propi sector patiran les conseqüències d'una degradació important derivada de la seva pròpia vulnerabilitat. I pensem també que **és molt urgent,** perquè ja fa molts anys (pandèmia exclosa) que la situació a la ciutat és insostenible, alhora que l'emergència eco-social és avui dia prou evident com per no actuar de forma immediata. Un canvi d'aquestes característiques no es fa en 1, 2 o 5 anys, és un procés progressiu que ha de comptar amb moltes complicitats, amb recursos i sobretot, amb objectius clars.

Barcelona ha fet algunes tímides passes per aquest canvi de model (PEUAT, creuers, aeroport...), com ho estan fent d'altres ciutats turístiques que han entès que cal canviar el model turístic per no malmetre la vida ciutadana. Palma de Mallorca, Venècia, Amsterdam, París, Londres i moltes altres són exemples de la necessitat d'aquests canvis.

Tot això és el que expliquem als apartats següents.



4 Com hauria de ser aquest nou model, per què i per a qui?

El nou model que proposem, i que detallarem amb mesures concretes a continuació, parteix d'una constatació per a nosaltres totalment certa. El **pes del sector en l'economia, i per tant, en la vida de la ciutat, és excessiu** i cal reduir aquest pes.

Es plantegen doncs dues grans qüestions: **quant? i com?**

Per parlar de quant, primer analitzem el que es diu que aporta el turisme a la ciutat. En termes estatals, es parla d'una aportació d'aproximadament el 12% del PIB nacional (6)

ciutat? Doncs pensem que és realista parlar d'un **objectiu del 8%**, que implica un decreixement del 30% aproximadament. Aquesta quantitat és senzilla, neta i permet aplicar-la a d'altres variables que caldrà ajustar, com l'oferta de places d'allotjament o el nombre de creuers, entre d'altres.

La segona qüestió, per a qui?, i això és més simple i evident, **cal que decreixem per garantir els drets dels veïns i veïnes de Barcelona**. Cal decreixen per fer la ciutat compatible amb la vida quotidiana. Cal decreixen per eliminar bona part

Aportación del turismo a la economía española. - Año 2021

	Valor	Porcentaje sobre el total
Aportación al PIB (millones de euros)	97.126	8,0
Aportación al empleo total (millones de puestos de trabajo)	2,27	11,4



I pel que fa a la ciutat de Barcelona, el sector serveis d'Hosteleria i assimilats representa un 25%, dades referenciades al 2019 abans de la pandèmia; d'aquest, s'estima que relacionat directament amb el turisme estaria sobre el 12% (6 i 7). Sovint es situa que la mesura del PIB no és una bona dada per mesurar l'aportació del turisme a la ciutat, però com tantes altres coses, no hi ha altres dades que puguem fer servir, i a falta de millors mesures, utilitzarem el PIB.

I amb el PIB, com es pot expressar el quant? Quins serien els objectius de decreixement de la

de les externalitats negatives. És evident, també, **que no tot es soluciona decreixent**; cal, com estem dient, un canvi de model, un model respectuós, sostenible, responsable, i és en aquesta segona part on ens adrecem al sector turístic, per a que assumeixi les seves responsabilitats per fer aquesta reconversió, que, n'estem segurs, farà una Barcelona molt millor pels seus residents, però també pels turistes, garantint uns negocis amb projecció de futur en un context de crisi eco-energètica.

5 El pla de reconversió vers el nou model

I no es pot demanar un canvi d'aquestes característiques sense proposar com fer-ho. I per això hem agrupat les propostes en quatre grans grups: infraestructures turístiques, producció dels serveis turístics, turisme i residents i finalment turisme i treballadors i treballadores.

Cal una consideració prèvia i molt important: totes les propostes que fem les situem a la ciutat de Barcelona, però és molt evident que sense propostes similars a l'àmbit **metropolità**, difícilment seran mesures efectives, perquè llavors sols hi hauria un trasllat del problema. Som conscients, però, i per això volem deixar-ho clar, que moltes de les propostes les pot liderar el govern de la ciutat i en això els emplacem.

Volem expressar aquí el nostre enorme agraïment a "Alba Sud" per la seva saviesa i l'ajuda que ens han ofert per treballar aquestes propostes. Les propostes es van treballar en dues reunions, més altres dues revisions, a la FAVB, amb activistes del moviment veïnal a qui també agraïm la seva participació.

1 Infraestructures turístiques: exposarem els canvis en els diversos elements que formen part de l'ecosistema turístic, i aquí és on aplicariem el percentatge de decreixement que hem apuntat. Aquestes mesures, són òbviament, en la majoria de casos regulacions municipals, autonòmiques, estatals o europees. Sovint no és una única administració que està implicada, sinó una seqüència, una dicta directives (UE), l'altra Lleis (Estat o Generalitat) i finalment s'apliquen als municipis. Per tant, aquí ens adreçem especialment als sectors polítics per a que assumeixen coordinadament la necessitat que de forma progressiva s'implantin mesures sobre aquestes infraestructures.

- **Aeroport de Barcelona-El Prat:** Paralitzar qualsevol ampliació de l'Aeroport de Barcelona-El Prat, i alhora, potenciar altres aeroports de Catalunya, com Girona-Costa Brava o Lleida-Alguaire, desviant cap a aquestes destinacions una part del tràfic de passatgers, en especial aquells el destí dels quals sigui Costa Brava o Pirineus. Al 2018 l'Aeroport va registrar un total de 50.172.457 passatgers, un 6,1% més que l'any 2017. Al 2019, previ a la pandèmia, però, va batre tots els records que tenia, superant la fita dels 52 milions de passatgers. També proposem la reconversió al ferrocarril dels vols de curt recorregut, menys de 300 quilòmetres (i en un futur fins a 600 qm), i la consolidació de connexions de mitja distància, evitant les de llargues distàncies, més de 5.000 qm.
- **Terminals d'atracament de creuers del Port de Barcelona:** Limitar el nombre de terminals per atracament de creuers, actualment s'està en fase de creixement amb dos terminals més de les 5 actuals, que s'haurien d'aturar. L'any 2018 es van comptabilitzar un total de 3.042.219 creueristes, un 45,2% dels quals, en trànsit. Pesem que cal reduir el nombre de **terminals per l'atracament de creuers a dos**, i 1,5 milió de passatgers l'any focalitzant aquesta reducció en un principi sobre els creuers en trànsit. També cal promoure polítiques de gestió del flux de persones que baixen dels creuers, amb autobusos públics que limitin el nombre de persones que poden accedir al mateix temps als mateixos espais, fent convenis amb les navieres.
- **Limitar les places d'allotjament**, siguin hotels, apartaments, albergs tendint a un decreixement progressiu però real, cosa que el PEUAT no ha aconseguit. El nombre global

de places d'allotjament ha passat de 145.901 el 2017 a 146.978 el 2018, 1.000 places més (8). El nou PEUAT del 2021 no va ser prou contundent en aquest sentit, sí que va limitar les habitacions turístiques, temporalment, i va entrar en noves limitacions a les residències, però cal una major regulació per que es faci efectiu el decreixement de l'oferta de la ciutat. En concret, limitacions de nous hotels a tota la ciutat, i també prohibició total de HUT's i lloguer d'habitacions turístiques. El nombre de places total ofertades s'hauria de situar al voltant de les 120.000 places. Això comporta una reconversió d'espais i edificis que requereix de finançament, però és molt evident el seu destí: equipament per la ciutat (residències, pisos assistits, ...) alhora que també es podrien reconvertir en habitatges públics. Barcelona és una ciutat petita i ja està molt urbanitzada, cal reconvertir espais, més que fer-ne de nous. En aquest punt, pensem que és important una ampliació de les regulacions d'escala municipal, a escala metropolitana / catalana (per exemple: PEUAT).

- **Ampliar el control sobre l'ús de les residències d'estudiants com a hotels.** En un sentit similar al punt anterior. Estem per un ciutat del coneixement i estudiantil, però és imprescindible que les infraestructures per estudiants es destinin efectivament al seu ús, i no es desviï al turístic de temporada, com passa actualment en certs casos.
- **Revisar i ampliar els plans d'usos** per evitar dinàmiques de turistificació. Moltes zones turistificades s'han convertit en autèntics espais de monocultiu turístic; això, en part, és evitable amb Plans d'usos que limitin les concentracions de restaurants i botigues de records (souvenirs), p.e.
- **No seguir ampliant l'oferta de desconnexió de l'activitat turística a escala metropolitana** i, per tant, no destinar més recursos de fons europeus (Next Generation) a tals finalitats.

- **Evitar la promoció o construcció de nous atractius turístics**, com l'Hermitage (sembla que definitivament aturat), esdeveniments elitistes com la Copa Amèrica, o grans esdeveniments similars i nous congressos i fires. En definitiva, aturar allò que bàsicament va destinat a la promoció turística internacional de la ciutat.

- Des de la perspectiva de **l'espai públic i el seu ús**: limitar el nombre terrasses de bars i restaurants en zones massificades.
- Revisió i control de les **concessions de sòl municipal per hotels** amb l'objectiu de revertir la destinació turística d'aquestes infraestructures. Revertir a usos residencials alguns dels hotels que actualment són concessions municipals.
- Reconsiderar la concessió permanent de les **llicències turístiques**, de forma que davant d'un mal ús sigui factible revocar-la.
- Incrementar els instruments d'**inspecció**, més personal i més eines, per que siguin efectives totes les regulacions comentades. Alhora que cal que les sancions siguin adequades a la infracció, evitant que pagar la sanció sigui més rendible que solucionar l'incompliment.

2 **Producció dels serveis turístics:** en aquest apartat exposarem els canvis en la forma com es presten els serveis i quines ofertes s'haurien de fomentar. Apostem per un nou model de serveis turístics adreçats al turistes d'espais de proximitat, però també noves formes socials de prestació d'aquest serveis, fent que l'oci, en general, i el turisme en concret, s'assoleixi com un dret.

- **Deixar de promocionar** intensament la destinació Barcelona, en especial a països de gran capacitat turística i de **llarga distància**, com els EEUU o Corea del Sud. Les

darreres dades confirmen que arriben turistes de més lluny, i per contra el turisme local ha disminuït (pre-pandèmia). El 2010 el 27,7 % era turisme de l'estat espanyol, el 2018 és el 18,7%, és a dir 9 punts menys (6). Cal un canvi de model per fomentar el turisme de proximitat i l'accés amb mitjans sostenibles, com el tren. Això vol dir oferir paquets turístics més econòmics (p.e), per aquells turistes propers que utilitzin aquests mitjans.

- Pel que fa a la **promoció**, cal un canvi important en un dels seus instruments. Proposem eliminar o reconvertir l'actual Consorci de Turisme, fent que les polítiques turístiques públiques reals es desenvolupin des de l'Ajuntament i que el CTB sigui un instrument més per dur-les a terme. Donat que el seu finançament ja és majoritàriament públic, cal reconvertir els seus estatuts per a que la seva direcció i una part important de la gestió es faci des de l'Ajuntament.
- En general, revisió de funcions, composició i objectius de **consorcis públic-privats**, que, en alguns casos, implicaria el seu tancament o simplificació si la seva actuació ha sigut promoure la turistificació de la ciutat (per exemple, Turisme de Barcelona) i d'altra banda, potenciar consorcis públic-comunitaris.
- **Cercar Fons Europeus per la reconversió del sector**, en la línia dels ODS-2030 i dels programes vinculats. Tal com ja hem comentat, fórmules com reconvertir hotels en residències o altres tipus d'equipament.
- Impulsar un seguit d'**impostos al turisme**, incrementant decididament la taxa turística, però també impostos específics a altres serveis, com la T-mobilitat, T-Casual, amb targetes sense subvenció, amb preus amb recàrrecs de compensació, impostos específics a les icones de la ciutat, p.e., la Sagrada Família. Una bona part d'aquests ingressos hauria de revertir a la ciutat, per assegurar-se que les **despeses per la turistificació** que pateix la ciutat, són compensades, p.e.,

en temes de mobilitat i d'altres serveis públics. També incrementar la pressió fiscal a les empreses turístiques. Així com control i increment de la fiscalitat sobre atractius turístics (Sagrada Família, Casa Batlló, Casa Milà, etc.). Aquestes propostes venen recolzades per l'estudi fet per l'Ajuntament de Barcelona el 2020 (9), on es constata que el dèficit fiscal anual per les arques municipals està entre 55 i 121 milions de Euros.

- Aquest ingressos també haurien de potenciar la reconversió del sector i els seus treballadors i treballadores que canviïn a d'altres sectors que s'han de promocionar. En aquest sentit, ens situem en el canvi de model econòmic global de la ciutat, que ha de reduir l'activitat turística i potenciar altres sectors, com el tecnològic, l'educatiu, l'industrial no contaminant o verd, etc...
- **Limitar l'accés d'autobusos turístics a Barcelona**, que a part de la contaminació que representen i el grau d'afectació al trànsit, col·lapsen l'espai públic d'arribada, aparcament i moviment del seus ocupants, que en general tenen alternatives en transport públic, tren, metro...
- Creació de **parquings dissuasius** per reduir l'entrada de vehicles privats i col·lectius, com busos turístics, a les zones centríques.
- **Eliminar el Bus turístic, o reconvertir** tota la flota a autobusos més petits i elèctrics.
- **Reforçar les línies de bus i metro que estan afectades per mobilitat turística, com seria el bus al Parc Güell, o el metro a la Sagrada Família.**
- Recolzament decidit a propostes d'**Economia Social i Solidària** relacionades amb el turisme, fent especial menció d'aquelles que signifiquin una reconversió d'infraestructures turístiques actuals.



- Potenciar una **política de turisme de proximitat** a escala metropolitana-catalana amb participació inter-institucional.
- Realitzar grups de paquets de **Turisme Social** pels ciutadans i ciutadanes de Barcelona, per tothom i tenint en compte els diferents col·lectius. Això vol dir un autèntic Pla de Turisme social a la ciutat, fent-ne partícips els propis veïns i veïnes i oferint possibilitats d'oci a col·lectius especialment desfavorits.
- Revisar la **política de transparència** i augmentar la participació ciutadana que té a veure amb les dinàmiques de turistificació.
- **Revisió dels criteris i funcionament de la certificació Biosphere.** Cercant una autèntica certificació ODS, amb criteris reals de reconversió.
- Reorientar **les plusvàlues urbanes cap a creació d'infraestructures de caràcter públic** per usos lúdic-recreatius.
- **Regulació del lloguer de locals comercials** per evitar la pèrdua del petit comerç.
- Promoure activitats que **impulsin comerç local i la restauració de proximitat** dirigides a un públic local.
- **Revertir la reforma d'horaris comercials** en temporada alta (15 de maig al 15 de setembre).
- **Creació d'un Observatori Públic-Comunitari de Turisme de la ciutat.** Per disposar d'informació completa i veraç sobre indicadors turístics i de turistificació.

3 **Turisme i residents: és especialment important situar mesures que concilii la vida dels residents amb les visites turístiques, per la qual cosa és un element clau, i en general de relativament fàcil implementació.**

- Consolidació en la futura **Llei de Turisme de les prohibicions d'usos turístics per a habitatges** qualificats com a residencials en zones tensionades. Igualment pel que fa a les habitacions turístiques.
- A la "Ley Vivienda", **protecció màxima pels habitatges en les zones tensionades habitacionalment**, evitant usos que no siguin el residencial.
- **Regular el lloguer de temporada** de forma que **deixi d'oferir una esclatxa** per on escapar a les limitacions al lloguer que estableix la Llei de Vivienda i que no pugui facilitar en cap cas formes encobertes de lloguer turístic.
- Crear una política de **turisme social per a la població barcelonina** que integri les diferents iniciatives existents (política de vacances en família, xarxa d'albergs, IM-SERSO, camps de treball, Xanascot, etc.) i les amplii. Així mateix, reforçar la promoció d'aquestes propostes a través de la xarxa d'Escoles i de Centres Cívics. Per començar a pensar aquesta política, es proposa revisar què s'està fent a altres països com França i Argentina.
- **Incrementar i promoure les infraestructures verdes** a escala metropolitana, començant per aquelles zones de rendes més baixes. A més, el seu disseny hauria de comptar amb participació comunitària.
- Facilitar i donar **suport des dels districtes a les activitats (d'oci, esport, cultura, etc.) promogudes pels grups comunitaris i associatius de cada barri.**
- Promoure **circuits orientats al públic local** a partir d'associacions i centres d'estudis d'història local i altres iniciatives.
- **Incidir en la destinació dels fons obtinguts a través de la taxa turística.** D'una banda, suprimint totalment la seva orientació cap a la promoció internacional, i

d'una altra, potenciant el seu ús en mesures de suport a la diversificació econòmica i una transició socioecològica de la ciutat.

- **Control social de les polítiques d'ajuts** a partir d'auditories sociocomunitàries.

4 Turisme i treballadors: diem que el turisme aporta riquesa, sí, a la ciutat una part i una altre a qui s'hi dedica, i en aquest sentit cal reconvertir les pràctiques laborals del sector. De ser els líders de la precarietat i temporalitat, en un sector competitiu i atractiu per a treballadors i treballadores, en especial per a joves.

- Combatre la **precarietat laboral dels treballadors i treballadores** del sector, en base a establir convenis amb salaris justos i condicions laborals dignes, alhora que eli-

minant una bona part de la subcontractació (que es fa servir per saltar-se els convenis del sector, ara també prou precaris). Al 2017 el salari mig del sector va ser de 16.708€ que representa un 55% menys que el salari mitjà del conjunt de sectors (30.263€) (8). En molts casos, sols cal aplicar els convenis actualment en vigor de forma efectiva, sense artefactes instrumentals de societats subcontractades.

- Incrementar les **capacitats i col·laboracions interinstitucionals per les inspeccions en relació amb el treball**, control de terrasses i habitatges d'ús turístic.
- Potenciar i ampliar el servei dels **Punts de Defensa** de Drets Laborals.
- Crear un **Pla Laboral de formació per a la reconversió** de treballadors i treballadores del sector vers altres activitats econòmiques.



6 El nou model en els seus eixos fonamentals

Pensem que és important tenir en ment un quadre resum, uns elements claus, per que els arbres no ens facin perdre la visió del bosc. En aquest sentit presentem els 5 eixos claus de canvi de model que proposem:

- 1 Reducció, reconversió i reciclatge d'infraestructures turístiques, aeroport, port, hotels, residències, aparcaments de autobusos i d'altres.**
- 2 Eliminar la promoció internacional de fonts llunyanes cercant un turisme de proximitat que es distribueixi en tot el territori català.**
- 3 Fomentar el turisme social, que compensi amb turistes de proximitat el que avui és el turisme internacional, permeten el manteniment de llocs de treball i una transició del sector esglaonada i alhora faciliti una modalitat d'oci local.**
- 4 Millorar les condicions laborals dels treballadors i treballadores amb retribucions justes en el context de compliment dels convenis del sector, sense subcontractacions fraudulentament.**
- 5 Transició del model turístic, ecològic i socialment responsable amb una reducció del seu pes al 8% del PIB.**

7 I ara, que farà la FAVB ?

Com sempre, lluitar pels drets dels veïns i veïnes de Barcelona. Som conscients que aquest canvi de model requereix d'uns consensos social i polítics que s'han de construir des de la ciutadania. I per fer-ho, cal conscienciació, explicació, contundència i persistència. En això estarà la FAVB, explicant, promocionant i fent xarxa i sumant el màxim d'actors socials i polítics per arribar a acords que facilitin aquests canvis, en la seva globalitat o de forma parcial i progressiva. Això vol dir tenir veu en tots aquells espais, com el Consell Municipal de Turisme, Consell de Ciutat, o el propi Consorci de Turisme -en el cas que fos un Consorci 100% pú-

blic- per exposar i desenvolupar aquestes propostes.

Això, en cap cas, al contrari, treu de la necessària mobilització social. Calen accions de resistència social davant de la desposseïció turística, com podrien ser:

- Accions de defensa d'equipaments locals.
- Mobilització col·lectiva contra l'ampliació d'infraestructures portuàries i aeroportuàries.
- Mobilització col·lectiva davant de les dinàmiques de turistificació a la ciutat.

REFERÈNCIES

- (1) Observatori de turisme de Barcelona i regió. <https://www.observatoriturisme.barcelona/ca/xifres-clau-2021>
- (2) "Transformar el Turismo desde la proximidad". Turismo Responsable | Carla Izcarra & Ernest Cañada | Fecha: 09-02-2022 <https://www.albasud.org/publicacion/es/109/transformar-el-turismo-desde-la-proximidad-i-quest-como-abordamos-el-debate-en-cataluna>
- (3) ¿Qué son las externalidades negativas del turismo?
<https://www.fundament.es/que-son-las-externalidades-negativas-del-turismo/>
- (4) <https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/ca/documentacio>
- (5) "Compromís Nacional per un Turisme Responsable" https://empresa.gencat.cat/ca/treb_ambits_actuacio/turisme/compromisturisme/
- (6) https://ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736169169&menu=ultiDatos&idp=1254735576581
- (7) <https://ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia/ca/producte-interior-brut/producte-interior-brut/pib-anual-de-barcelona>
- (8) <https://ajuntament.barcelona.cat/economiatreball/es/turismo>
- (9) https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/sites/default/files/estudijbcn_quantificacio_de_lfecte_del_turisme_sobre_el_pressupost_versio3_1_4_0.pdf





FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
VEÏNALS
DE BARCELONA



Maig 2023